

استفاده از ارقام گندم سازگار با شرایط دیم جهت بهبود بهره وری از رطوبت

حجت اله میران زاده و یحیی امام^۱

۱-به ترتیب، دانشجوی کارشناسی ارشد و استاد بخش زراعت و اصلاح نباتات، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز

چکیده:

در دهه های آینده با گرم شدن جهانی هوا و تغییر اقلیم، لزوم دست یابی به ارقامی از گندم (*Triticum aestivum* L.) که بتواند در شرایط کمبود رطوبت و هوای گرم عملکرد قابل قبولی داشته باشد، از اهمیت زیادی برخوردار بود. گرچه سطح زیر کشت گندم دیم در کشور ما بسیار زیاد تر از زراعت گندم آبی است، لیکن، سهم گندم تولیدی کشور از مزارع دیم تنها حدود ۴۰ درصد می باشد. یکی از دلایل پایین بودن عملکرد در مزارع دیم کم بودن کارایی استفاده از آب است. استفاده از ارقام مناسب و کند کننده های رشد (نظیر کلرمکوات کلرید) می توانند عملکرد گندم دیم را بهبود بخشند. بدین منظور، برای بررسی واکنش چهار رقم گندم دیم (آگوستا، نیک نژاد، آذر ۲ و فاین ۱۵) به کند کننده رشد (کلرمکوات کلرید) و سطوح کود نیتروژن (صفر، ۴۰ و ۸۰ کیلوگرم در هکتار)، پژوهشی مزرعه ای در دو سال زراعی ۸۶-۱۳۸۵ و ۸۷-۱۳۸۶ در مزرعه تحقیقاتی دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز واقع در منطقه باجگاه انجام شد. نتایج نشان داد که در هر دو سال پژوهش بین ارقام از نظر عملکرد دانه، زیست توده و WUE تفاوت معنی داری وجود داشت. اثر کلرمکوات کلرید و نیتروژن بر عملکرد دانه و زیست توده معنی دار شد. بیشینه عملکرد دانه و زیست توده در سال اول (به ترتیب، ۱۹۲/۴ و ۴۳۱/۲ گرم بر متر مربع) از رقم نیک نژاد و در سال دوم از رقم آذر ۲ (به ترتیب، ۱۲۱/۵ و ۳۳۳/۵ گرم بر متر مربع) با تیمار کلرمکوات کلرید و کاربرد ۸۰ کیلوگرم نیتروژن در هکتار بدست آمد. کلرمکوات کلرید و سطوح نیتروژن تاثیر معنی داری بر WUE داشتند. برهمکنش بین کلرمکوات کلرید و سطح ۸۰ کیلوگرم نیتروژن در هر دو سال پژوهش بر WUE معنی دار شد (بترتیب در سال های اول و دوم، ۱/۲۴ و ۲/۷۲ گرم بر متر مربع بر میلی متر). این موضوع ناشی از تاثیر نیتروژن و کلرمکوات بر افزایش توسعه رشد ریشه و جذب بیشتر آب بود. به نظر می رسد انتخاب ارقامی که نسبت به تنش خشکی انتهای فصل مقاوم باشند، همراه با کاربرد کلرمکوات کلرید و مصرف ۸۰ کیلوگرم کود نیتروژن خالص اثر بارزی در بهبود بهره وری از آب باران داشته، و بتواند عملکرد دانه گندم را در شرایط دیم بهبود بخشد.

واژه های کلیدی: ارقام گندم دیم، کلرمکوات کلرید، نیتروژن، WUE، تنش خشکی، عملکرد دانه.